

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่มีการถ่ายโอนไปอยู่ในสังกัดเทศบาลก่อนพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จำนวน 61 คน จากสถานศึกษา 61 แห่ง และครู จำนวน 2,115 คน จากสถานศึกษา 61 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร 61 คน และครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่มีการถ่ายโอนไปอยู่ในสังกัดเทศบาลก่อนพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1973 :1,088) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จากจำนวนประชากร 2,115 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 333 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 394 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครู มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตัวเองในบางพื้นที่ แบบสอบถามส่งไป 394 ชุด ได้รับคืนเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิจัย 322 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.72

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารงานของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุประมาณ 45-60 ปี มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

กลุ่มครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุประมาณ 45-60 ปี มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการ

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษามีการศึกษาหลักสูตรแกนกลาง ผู้มีส่วนรวมมากที่สุดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูผู้สอน สำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้ความสำคัญในด้านความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการผู้เรียนและท้องถิ่น สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยเชิญตัวแทนชุมชนมาให้ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมสอนซ่อม/เสริม มีการดำเนินการสอนตามแผนการสอน และบันทึกผลการสอนซ่อม/เสริม การนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน มีการนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มาใช้ในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระต่าง ๆ การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน มีวัดและประเมินผลการเรียนตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ส่วนหลักในการจัดให้มีการนิเทศภายใน มีการกำหนดบุคคลากรทั้งผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการจัดทำเอกสารต่าง ๆ

เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษามีจัดข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลมากที่สุด ในส่วนของการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการไว้บริการนักเรียน สถานศึกษามีระบบการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตจากห้องปฏิบัติการของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร มีการจัดหาแหล่งการเรียนรู้เพื่อบริการ และสนับสนุนการเรียนการสอน

ปัญหาในการบริหารงานวิชาการที่สำคัญคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการทำวิจัย ขาดบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส และพบว่าในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการประเมินและวิเคราะห์ผลจากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรเดิมน้อย และประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาน้อย ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ คือ ครูขาดความชำนาญในการเสนอความรู้ และขาดการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง การระดมทรัพยากรจากชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนยังมีน้อย และในการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน การพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลยังมีน้อย

การบริหารงานบุคลากร

ในการวางแผนการดำเนินงานบุคลากร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทในการวางแผนงานบุคลากรมากที่สุด ในการดำเนินงานบุคลากร มีการวางตัวบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามความสามารถ การสนับสนุนและส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ มีการกระจายความรับผิดชอบให้ครูมีส่วนร่วมในงานต่าง ๆ สำหรับการดำเนินการด้านการพัฒนาบุคลากร มีการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากร มีการทัศนศึกษาดูงาน และการบำรุงขวัญครู อาจารย์ และบุคลากรอื่น มีการส่งเสริมความประพฤติ ระเบียบวินัย และจรรยาบรรณของบุคลากร สำหรับการดำเนินการประเมินครู อาจารย์ และบุคลากร มีเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมและชัดเจน

ปัญหาด้านบุคลากรที่พบมากที่สุดคือ บุคลากรมีหน้าที่รับผิดชอบหลายด้านในเวลาเดียวกัน และไม่ค่อยมีการปฐมนิเทศบุคลากรใหม่

การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ

ในการดำเนินงานธุรการ มีการจัดทำบันทึกการรับ-ส่งเอกสารทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการจัดทำทะเบียนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ มีการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรของสถานศึกษา สำหรับการดำเนินการด้านงานพัสดุ-ครุภัณฑ์ มีการจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ นอกจากนี้สถานศึกษายังมีเจ้าหน้าที่ธุรการซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านประชาสัมพันธ์ และช่วยให้การติดต่อเพื่อกระทำการต่างๆ ระหว่างสถานศึกษาและชุมชนเป็นไปอย่างราบรื่น ส่วนการดำเนินการด้านการเงินและการบัญชี มีการจัดทำหลักฐานการเงิน รายรับ - รายจ่าย อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ปัญหาการดำเนินงานด้านธุรการ การเงินและพัสดุของสถานศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่มีน้อยกว่าภาระงาน เจ้าหน้าที่ขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูล และขาดความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเงินและบัญชี และสถานศึกษาได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่ทันเวลาในแต่ละปีงบประมาณ

การบริหารงานกิจการนักเรียน

ในการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยทั่วไปพบว่า ผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการด้านกิจกรรมนักเรียนคือครู สำหรับการดำเนินการรับนักเรียนเข้าเรียน สถานศึกษามีเกณฑ์การรับนักเรียนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ถูกต้องและเหมาะสม ในการดำเนินการด้านแนะแนว มีการจัดบุคลากรที่มีคุณสมบัติทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมกีฬา นันทนาการ และการบำเพ็ญประโยชน์ มีการจัดแข่งขันกีฬาประจำปี ในส่วนของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีการสอดแทรกเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ในหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สถานศึกษาสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริม และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับการดำเนินการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน มีการกำหนดและแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบทั้งครู และนักเรียน เพื่อทำหน้าที่ดูแล และรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน ทั้งนี้ ในการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติด สถานศึกษาได้รับความร่วมมือกับชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ ในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด สำหรับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัย ของนักเรียน มีการจัดบริการสุขภาพ เช่น จัดให้มีห้องพยาบาล บริการเวชภัณฑ์และบริการทันตสุขภาพ และการให้บริการอาหารกลางวัน และอาหารเสริม มีการจัดบริการอาหารกลางวัน ตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษา ส่วนการให้บริการห้องสมุด สถานศึกษาจัดให้มีห้องสมุดเพื่อบริการ

นักเรียนและบุคลากรอย่างทั่วถึงนอกจากนี้ สถานศึกษามีการจัดบริการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอย่างทั่วถึงทุกคน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน และจัดนิทรรศการแสดงผลงานและจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างจากฝีมือของนักเรียน สำหรับการจัดกิจกรรมปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีการจัดกิจกรรมสภานักเรียน โดยจัดให้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยภายในสถานศึกษา มีการสำรวจอาคารสถานที่และบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษาที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือเป็นอันตรายต่อนักเรียน ในส่วนของการติดตามนักเรียนที่ขาดเรียน สถานศึกษามีการร่วมมือกับผู้ปกครองกำกับติดตามนักเรียนที่ไม่มาเรียน สำหรับการสนับสนุนนักเรียนในการศึกษาต่อ สถานศึกษามีกิจกรรมแนะแนวส่งเสริมการศึกษาต่อ และจัดหาทุนการศึกษา

ปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนที่พบบ่อยคือ สถานศึกษามีกิจกรรมมากเกินไป บริเวณห้องแนะแนวไม่ค่อยสะดวกต่อนักเรียนผู้มารับบริการ และสถานศึกษาไม่ค่อยมีชมรมหรือสมาคมส่งเสริมทักษะในการประกอบวิชาชีพด้านต่างๆ ของนักเรียน ส่วนปัญหาการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียนที่สำคัญคือ สถานศึกษาขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ขาดความร่วมมือจากบุคลากรที่ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรง และครูขาดเทคนิควิธีการจูงใจที่ดี

การบริหารงานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม

ในการดำเนินการด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม สถานศึกษามีการสำรวจความต้องการในการใช้อาคารสถานที่ และห้องเรียนต่างๆ และมีการดูแลรักษาสถานศึกษาให้มีความสะอาด ร่มรื่น อากาศถ่ายเทได้สะดวก นอกจากนี้ ยังมีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยภายในหรือบริเวณอาคารต่าง ๆ

ปัญหาด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือ การขาดงบประมาณที่จะซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุด การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาของผู้ใช้อาคารสถานที่ และสถานที่ตั้งของสถานศึกษาอยู่ในพื้นที่จำกัด นอกจากนี้ยัง พบว่า การจัดทำตารางแสดงการใช้อาคารสถานที่, การจัดระบบป้องกันไฟฟ้าลัดวงจรในสถานศึกษา, การติดตั้งบันไดหนีไฟและอุปกรณ์ดับเพลิงตามอาคารเรียน และการติดตั้งโทรศัพท์ฉุกเฉินตามอาคารต่าง ๆ ยังมีน้อยและขาดการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

ในการดำเนินการเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สถานศึกษามีการเชิญผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น มีการจัดบริการแก่ชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมาใช้บริการอาคารสถานที่ และวัสดุ-อุปกรณ์ ของสถานศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษายังได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามโอกาสต่าง ๆ

ปัญหาด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนที่สำคัญคือ ขาดการดำเนินการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ผลการวิจัย การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุประมาณ 45-60 ปี มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน ย่อมมีความชำนาญในการบริหารจัดการสถานศึกษา มักทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างรวดเร็วทันเวลา และเกิดปัญหาในการดำเนินงานน้อยที่สุด และกลุ่มครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุประมาณ 45-60 ปี มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ครูที่มีประสบการณ์มาก มักมีความรู้และทักษะในการสอน และในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะส่งผลในเชิงบวกต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มากที่สุด คือครู ร้อยละ 94.10 และผู้บริหาร ร้อยละ 86.02 และผู้มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ประชาชนในท้องถิ่น 40.68 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นยังมีส่วนร่วมในการบริหารงาน วิชาการน้อย ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อให้หลักสูตรตอบสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ (2546:33) ที่ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง และวิเคราะห์ สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา ก่อนการจัดทำหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียน การสอน

สถานศึกษามีการนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนใน กลุ่มสาระต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญใจ ตริบุรุษ (2548) ที่พบว่า สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการนำ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียน การสอน แต่ครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความชำนาญในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เหล่านั้น ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีได้ เพื่อ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และเป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการ สอน

ในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการ จัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สถานศึกษาไม่ค่อยมีการเผยแพร่กิจกรรมและผลการดำเนินงานใน ประกันคุณภาพการศึกษาให้บุคลากรภายในและสาธารณชนทราบ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าในการ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการส่งเสริม ให้บุคลากรของแต่ละหน่วยงาน/แต่ละหมวดวิชา มีส่วนร่วมในการรับรู้และในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในหน่วยงานของตนอยู่แล้ว จึงอาจทำให้ผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสำคัญกับ การเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรม และผลการดำเนินงานในด้านดังกล่าว

ปัญหาสำคัญในการบริหารงานวิชาการคือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการทำวิจัยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธชัย รอบรู้ (2546) ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาสังกัดเทศบาลส่วนใหญ่มีทรัพยากรและแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าไม่มากนัก จึงทำให้ครูผู้สอนขาดแหล่งเรียนรู้ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นอกจากนี้ สถานศึกษายังขาดบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส จึงส่งผลให้มีข้อจำกัดในเรื่องของการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกัน และเปิดโอกาสทางการศึกษา ให้เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

การบริหารงานบุคลากร

จากผลการวิจัยพบว่า มีการวางตัวบุคลากรให้ปฏิบัติงานตรงตามความสามารถและมีการกระจายความรับผิดชอบให้ครูมีส่วนร่วมในงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นการบริหารงานที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มอบหมายงานให้ครู และบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยึดหลักการว่าสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545

ในการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาตามความต้องการ พบว่าสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรไปทัศนศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา ปรีดีดีล (2532: 117-123) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการส่งบุคลากรไปศึกษาดูงาน เป็นขั้นตอนในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น เพื่อให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาตนเอง และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา

สำหรับการประเมินครู อาจารย์ และบุคลากร พบว่า สถานศึกษามีเกณฑ์การประเมินบุคลากรที่ครอบคลุม และชัดเจน แต่ผลการวิจัยพบว่ามีการนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรน้อย เนื่องจากขาดการดำเนินงาน และเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง

ปัญหาในการบริหารงานบุคลากร พบว่า บุคลากรมีหน้าที่รับผิดชอบหลายด้านในเวลาเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เชื้อง วิโรจน์รัตน์ (2542) ที่กล่าวว่าปัญหาเช่นนี้ทำให้ครูไม่สามารถดูแลงานที่รับผิดชอบทุกด้านได้อย่างเต็มที่ และทั่วถึง จึงทำให้ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรบางด้านไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และบุคลากรไม่มีโอกาสปฏิบัติงานตามความสามารถและความถนัดของตนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรมีการสรรหาและว่าจ้างเจ้าหน้าที่หรือพนักงานทำหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและงานบริการอื่นๆ เพื่อแบ่งเบาภาระของครู

การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ

ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ สถานศึกษามีการจัดทำทะเบียนประวัติของบุคลากรแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับ อ่าง บัวศรี (2506:363) และ สอนง สุวรรณวงศ์ (2548:17-23) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการทำทะเบียนบุคลากรในสถานศึกษาว่า ทำให้ทราบประวัติส่วนตัว และประวัติการทำงานของบุคลากร เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลในการบริหารงาน เพราะบุคลากรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานภายในสถานศึกษา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากหรือน้อย

สำหรับการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นสถานศึกษาควรปรับปรุงระบบการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้มีความเป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้

ในการดำเนินงานด้านการเงินและการบัญชี สถานศึกษามีการจัดทำหลักฐานการเงินรายรับ - รายจ่าย อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ สอนง สุวรรณวงศ์ (2538:23-26) ที่กล่าวถึงการจัดทำหลักฐานทางการเงิน และการบัญชีของสถานศึกษาว่า ต้องสามารถตรวจสอบได้โปร่งใส โดยผู้ปฏิบัติต้องมีวินัย มีจรรยาบรรณ และปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับงบประมาณ ทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ที่มีระบบการประเมินและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณต่าง ๆ ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องกำกับ ติดตามการทำหลักฐานการเงิน การทำบัญชีของสถานศึกษาให้ถูกต้อง ตามระเบียบของทางราชการ และสะดวกต่อการตรวจสอบ ทั้งของส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

ปัญหาในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ จำนวนเจ้าหน้าที่ธุรการมีน้อยกว่าภาระงานซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุมพล สวัสดิผล (2542) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลจังหวัดขอนแก่น ดังนั้น สถานศึกษาหลายแห่ง จึงมีความจำเป็นต้องจัดบุคลากรครูมารับผิดชอบงานธุรการ ซึ่งส่งผลให้ครูมีภาระงานด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากงานสอน งานบริหาร และงานพัฒนานักเรียน และอาจส่งผลให้ครูไม่สามารถทุ่มเทเวลาในการปฏิบัติงานสอน และงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งบุคลากรยังขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูล และความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเงินและบัญชี ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานด้านธุรการ และการเงินไม่สะดวกรวดเร็วเท่าที่ควร ผู้บริหารจึงควรตระหนักถึงข้อจำกัดนี้ และหาวิธีการแก้ไขให้เร็วที่สุด

การบริหารงานกิจการนักเรียน

ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ในการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านกิจกรรมนักเรียนคือครู เนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับครู และเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี และใช้ชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมสถานนักเรียน โดยจัดให้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียนมากที่สุด กิจกรรมดังกล่าวเป็นการปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้กับนักเรียน ทั้งนี้สถานศึกษาควรเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นผู้นำ และการรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวการดำเนินชีวิตในสังคมที่ต้องมีการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่น

ในเรื่องของสวัสดิการนักเรียน สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา โดยร่วมมือกับชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นเยาวชนที่ดี ห่างไกลยาเสพติดและเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน

นอกจากนี้ สถานศึกษามีการส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน โดยมีการจัดนิทรรศการ แสดงผลงานและจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างจากฝีมือของนักเรียน ซึ่งเป็นการสนับสนุนและปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับการหารายได้จากอาชีพที่สุจริตให้กับนักเรียน และเป็น การช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุน และส่งเสริมการประกอบอาชีพโดย ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในส่วนของ การดำเนินการด้านแนะแนว สถานศึกษายังมีการปฏิบัติน้อยในเรื่องของการ จัดให้มีห้องแนะแนวในจุดที่สะดวกต่อนักเรียนผู้มารับบริการซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า สถานศึกษาใน สังเกตเทศบาล ส่วนมากจะตั้งอยู่ในตัวเมือง ดังนั้นการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ จึงอยู่ในพื้นที่จำกัด จึงไม่สามารถจัดห้องแนะแนวที่เหมาะสมและสะดวกในการให้บริการแก่นักเรียนได้ ในการ ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน แม้ว่าสถานศึกษาจะมีการจัดบริการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน อย่างทั่วถึงทุกคน มีการแสวงหาเงินทุนหรือสิ่งของจากชุมชนชนมาให้นักเรียน มีการเก็บรวบรวม ข้อมูลนักเรียนที่ขาดแคลน แต่ก็ยังมีการติดตามประเมินผลการให้บริการด้านการให้ความ ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนไม่มากนัก จึงอาจส่งผลให้สถานศึกษาไม่มีข้อมูลที่เพียงพอ สำหรับการนำมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมดังกล่าว

ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนที่พบมากที่สุดคือ ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ให้ข้อมูล ว่า สถานศึกษามีกิจกรรมมากเกินไป ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรม ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม นักเรียนคือ ครู เนื่องจากครูมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายด้านในเวลาเดียวกันจึงเห็นว่ากิจกรรมที่มี อยู่ในสถานศึกษามากเกินความจำเป็น ไม่ว่าจะเป็นภาระงานสอน งานพัฒนานักเรียน งานบริการ หรือแม้แต่งานธุรการ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน สถานศึกษาควรพิจารณาเลือก กิจกรรมที่มีความสำคัญ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนจริงๆ นอกจากนี้ ควรพิจารณา ความเหมาะสมด้านกำลังคน และผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วย

ผลการวิจัยพบว่าเนื่องจากสถานศึกษามีกิจกรรมมากเกินไปจนความจำเป็นและระยะเวลาใน การจัดกิจกรรมนักเรียนมีจำกัด จึงอาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินการรักษาระเบียบวินัยของ นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และการ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรที่ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งอาจมีภาระงานและกิจกรรมอื่น ๆ มากมายที่ต้องรับผิดชอบเช่นกัน

การบริหารงานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม

ในการบริหารงานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการสำรวจความต้องการของบุคลากรในการใช้อาคารสถานที่และห้องเรียนต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา ปรีดีติติก (2532:197) ที่กล่าวว่า การใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะต้องตอบสนองความต้องการ ของบุคลากรอย่างเพียงพอ ทำให้ครู หรือบุคลากรมีสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือปฏิบัติงานเพียงพอ เหมาะสมตามที่ต้องการ ส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และการสำรวจข้อมูลความต้องการในการใช้อาคารสถานที่และห้องเรียนต่าง ๆ ของบุคลากรเป็นการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรต่างๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารงานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม และทำนุบำรุงอาคารสถานที่ โดยผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการของงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของบุคลากรอย่างเพียงพอ

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สถานศึกษามีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น อากาศถ่ายเทได้สะดวก ซึ่งเอื้อต่อการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524: 297-298) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาต้องอยู่ในสภาพดีเสมอ ตกแต่ง บริเวณให้สวยงาม และจัดที่พักผ่อนหย่อนใจทั้งในและนอกอาคาร โดยจะต้องใช้ประโยชน์จาก อาคารสถานที่ให้มากที่สุด และเป็นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

อย่างไรก็ตามสถานศึกษายังมีการปฏิบัติน้อยในเรื่องของการจัดทำตารางแสดงการใช้อาคารสถานที่, การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ และการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่อย่างคุ้มค่า ถึงแม้ว่าการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้ครูหรือผู้ปฏิบัติการในสถานศึกษาสามารถใช้อาคารสถานที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถประมาณการณ์การใช้สาธารณูปโภคภายในสถานศึกษาได้ ในส่วนของการรักษาความปลอดภัยในอาคารต่างๆ สถานศึกษาไม่ค่อยติดตั้งบันไดหนีไฟและอุปกรณ์ดับเพลิงตามอาคารเรียน มีการติดตั้งโทรศัพท์ฉุกเฉินตามอาคารต่างๆ และระบบป้องกันไฟฟ้าลัดวงจร อีกทั้งยังมีการปฏิบัติไม่มากนัก ในเรื่องของการตรวจสอบอายุการใช้งานของอุปกรณ์ไฟฟ้า ภายในสถานศึกษา จึงทำให้เกิดความเสี่ยงในการใช้อาคารสถานที่โดยเฉพาะสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ที่ต้องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า สารเคมี และวัตถุไวไฟ

ปัญหาสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมคือ สถานศึกษาขาดงบประมาณที่จะซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุด แม้ว่าส่วนกลางมีการจัดสรรงบประมาณบางส่วนในการซ่อมบำรุง แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากผลการวิจัยของปัญหาด้านธุรการ การเงินและพัสดุที่พบว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ และไม่ทันเวลาในแต่ละปีงบประมาณ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องบริหารงบประมาณให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่างๆ ที่สำคัญกว่าการซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ และสถานศึกษาควรพิจารณาแนวทางและวิธีการในการระดมทุนจากแหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากสมาคมผู้ปกครอง ชุมชนหรือองค์กรต่างๆ ที่สนับสนุนการศึกษา เพื่อนำมาซ่อมแซม บำรุงอาคารสถานที่ภายในสถานศึกษา

การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

ด้านการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า หลักการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยการเชิญผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนเข้าร่วมประชุม และเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดี ความใกล้ชิด ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และการกระตุ้นให้ชุมชนสนใจและร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนมาใช้บริการอาคารสถานที่ และวัสดุ-อุปกรณ์ของสถานศึกษา และสนับสนุนให้ชุมชนร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามโอกาสต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดของ สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อผลิตคนให้สนองความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะในชนบทที่มีความเชื่อว่าครูเปรียบเสมือนคลังสมองของชุมชน และครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สามารถให้ความรู้แก่ชุมชน และกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจในการจัดการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา โดยเฉพาะกิจกรรมทางวิชาการ ที่สามารถพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง และในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

ปัญหาด้านการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชนที่สำคัญคือ สถานศึกษาขาดการดำเนินการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าว อาจมีสาเหตุมาจากการที่ผู้บริหารและบุคลากรครูมีภาระงานอื่นมากที่ต้องรับผิดชอบ ผู้รับผิดชอบงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนโดยตรงคือเจ้าหน้าที่ธุรการของสถานศึกษา เนื่องจากเจ้าหน้าที่ธุรการมีภาระงานมากอยู่แล้ว จึงทำให้การดำเนินการไม่มีระบบที่แน่นอนและขาดความต่อเนื่องดังนั้นในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีบุคลากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และควรจัดกิจกรรมให้ความรู้และบริการด้านต่างๆแก่ชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา มากยิ่งขึ้น

ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรอื่น ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการดำเนินการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้าใจ รู้สึกเป็นเจ้าของ และร่วมมือในการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการปฏิบัติงานไม่มีกฎระเบียบที่แน่นอน ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนต้องกระทำทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาที่สำคัญคือ สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ไม่เอื้อต่อการช่วยเหลือและสนับสนุนสถานศึกษา จึงส่งผลให้การระดมทรัพยากรจากชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเป็นไปได้น้อย และกำลังความสามารถของชุมชนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมงานวิชาการแก่สถานศึกษาจึงมีน้อยตามไปด้วย

สรุปการอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สะท้อนให้เห็นถึงการกระจายอำนาจทางการศึกษาจากส่วนกลางว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาโดยทั่วไปเป็นไปตามเป้าหมายของการกระจายอำนาจในการบริหารงานของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินงาน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการนำนโยบายมาปฏิบัติ อย่างไรก็ตามสถานศึกษายังมีการปฏิบัติค่อนข้างน้อยในเรื่องของการประเมินผลการบริหารและการดำเนินงานด้านต่างๆ และการส่งเสริมใช้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และจากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญคือชุมชนในท้องถิ่น ครูหรือบุคลากรในสถานศึกษา ยังไม่พร้อม และไม่เข้าใจ ถึงสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนเองที่ได้รับมาจากการกระจายอำนาจ นั่นอาจเป็นเพราะยังไม่มีมาตรการการ

สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากร ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเตรียมการรองรับการกระจายอำนาจการศึกษา หรือการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ในส่วนของนโยบายกระจายอำนาจด้านการบริหารจัดการงบประมาณไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงแม้ว่าขั้นตอนของระบบการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา จะสิ้นสุดที่ท้องถิ่นแต่การดำเนินงานในด้านนี้ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างเพียงพอ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาควรมีการร่วมมือและประสานงานกันอย่างเข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเพื่อพัฒนาการบริหารงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บรรลุวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจและการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ระบุไว้ในมาตรา 8 (2) ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ในด้านการบริหารงานวิชาการ จากข้อค้นพบว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ คือครูขาดความชำนาญในการเสนอความรู้แก่นักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยให้เข้ารับการฝึกอบรม หรือเชิญวิทยากรมาบรรยาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำวิจัยของครูมากยิ่งขึ้น โดยครูควรได้รับการฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติจริงในการทำวิจัย เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน โดยอาจมีการจัดโครงการฝึกอบรมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีการระดมทุนและทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัยของครู สำหรับการจัดการเรียนการสอนซ่อม/เสริมของครู ควรจะมีการติดตามผลการสอนโดยมีเครื่องมือทดสอบผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนมากขึ้น ในส่วนของงานประกันคุณภาพสถานศึกษา ควรมีการเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกให้ผู้เกี่ยวข้องและชุมชนทราบ

2. ในด้านการบริหารงานบุคลากร ข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัยครั้งนี้คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปฐมนิเทศ และได้รับการพัฒนาหรือเตรียมตัวเพื่อเข้ารับตำแหน่งใหม่น้อย ดังนั้น ผู้บริการควรจัดให้มีการปฐมนิเทศครู หรือบุคลากรที่เข้ารับตำแหน่งใหม่ทุกครั้งเพื่อบุคลากรเหล่านั้นจะได้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ในด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ด้าน ธุรการ การเงินและพัสดุ โดยเฉพาะ เป็นจำนวนน้อย ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดคือ สำนักงานการศึกษา หรือกองการศึกษา สังกัดเทศบาลต่าง ๆ ควรจะจัดเจ้าหน้าที่เฉพาะที่รับขอบงาณดังกล่าว เพื่อแบ่งเบาภาระของครูและผู้บริหาร

4. ในด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสมในทุกๆ ด้าน แต่ยังคงขาดการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน ดังนั้น สถานศึกษาควรให้มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน และมีการประเมินผลการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

5. ในด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม พบว่าพื้นที่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่วนใหญ่สะอาด รมรื่น สวยงาม เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาควรกระตุ้นให้ผู้เรียนและชุมชนเห็นความสำคัญ และ มีส่วนในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้งานได้เสมอ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังให้นักเรียน ครู บุคลากรอื่น และชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษา ดูแล อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาให้มากขึ้น

6. ด้านการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนให้มีการดำเนินการและการประเมินผลงานความสัมพันธ์กับชุมชนที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น และจากข้อค้นพบว่า ในส่วนของการดำเนินงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น มีการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อบริการชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยอาจมีการจัดบุคลากรไปให้ความรู้ทางวิชาการในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและอาจมีการสร้าง และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา